

Sygn. akt II Ca 748/12

POSTANOWIENIE

Dnia 28 lutego 2013 roku

Sąd Okręgowy w Legnicy II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Sabina Ziser

Sędziowie: SO Elżbieta Hallada

SO Robert Figurski (spraw.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Klaudia Pasieczny

po rozpoznaniu w dniu 28 lutego 2013 roku w Legnicy

na rozprawie sprawy
z wniosku (...) Sp.z o.o. z siedzibą we W.

z udziałem uczestników postępowania M. K. i K. K.

o stwierdzenie nabycia spadku

na skutek apelacji uczestników postępowania

od postanowienia Sądu Rejonowego w Lubinie

z dnia 6 września 2012 roku

sygn. akt I Ns 1320/11

p o s t a n a w i a:

uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać Sądowi Rejonowemu w Lubinie do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt II Ca 748/12

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Lubinie postanowieniem z 6 września 2012 roku stwierdził, że spadek po Z. K., zmarłym 21 grudnia 2008 roku, na podstawie ustawy nabyły wprost dzieci M. K. i K. K. w częściach po 1/2, oddalił wniosek uczestników postępowania M. K. i K. K. o przywrócenie terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku oraz orzekł o kosztach postępowania. Sąd pierwszej instancji ustalił, że spadkodawca Z. K. w chwili śmierci był rozwiedziony i pozostawił dwoje dzieci – uczestników postępowania M. K. i K. K.; oni zatem nabyli spadek w częściach równych. Ponadto Sąd ten wyjaśnił, że oddalił wniosek uczestników postępowania o przywrócenie terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku, ponieważ uznał, że błąd co do stanu majątku spadkowego, na który uczestnicy się powołali, nie był błędem prawnie doniosłym. Zdaniem Sądu Rejonowego, nieznanomość przedmiotu spadku przez uczestników postępowania pozostawała w związku przyczynowym z niedołożeniem przez nich należytej staranności w ustaleniu rzeczywistego stanu majątku spadkowego.

Z rozstrzygnięciem tym nie zgodzili się uczestnicy postępowania, wnosząc wprawdzie osobno, ale o takiej samej treści apelacje oparte na następujących zarzutach:

1. błędu w ustaleniach faktycznych przez uznanie, że brak wiedzy uczestników o stanie spadku był wynikiem nienależytej staranności,
2. naruszenia prawa materialnego, w szczególności art.1019§3 k.c. przez błędną jego wykładnię i przyjęcie, że nieuwzględnienie wniosków uczestników o przyjęcie oświadczeń o uchyleniu się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku powinno polegać na oddaleniu wniosków o przywróceniu terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku,
3. naruszenia przepisów postępowania, a konkretnie art. 328§2 k.p.c. przez niewskazanie przyczyn uznania, że uczestnicy nie dochowali należytej staranności oraz przez pominięcie – w zakresie podstawy faktycznej i oceny prawnej – znaczenia związku przyczynowego pomiędzy niedołożeniem należytej staranności a brakiem rozeznania co do przedmiotu spadku.

Podnosząc te zarzuty, uczestnicy domagali się zmiany zaskarżonego postanowienia i zatwierdzenia uchylenia się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku oraz zasądzenia kosztów postępowania, względnie uchylenia tego orzeczenia i przekazania sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Rozpoznając apelację, Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zarzutom zawartym w apelacji nie sposób odmówić słuszności. W pierwszej kolejności trzeba zauważyć, że Sąd Rejonowy orzekł o wniosku, którego uczestnicy postępowania nie złożyli. W aktach sprawy nie ma wspólnego wniosku uczestników o przywrócenie terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku, są natomiast osobne wnioski każdego z nich o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku i o przyjęcie oświadczenia o odrzuceniu spadku.

Trafnie Sąd pierwszej instancji, dokonując rozważań w kwestii uchylenia się przez uczestników postępowania od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczeń o przyjęciu lub odrzuceniu spadku, za punkt wyjścia przyjął pogląd Sądu Najwyższego co do błędu prawnie doniosłego, wyrażony w postanowieniu z 30 czerwca 2005 roku, IV CK 799/04 (OSNC 2006/5/94), ale już dalej popełnił takie same uchybienia w rozumowaniu, jakich dopuściły się sądy obu instancji w sprawie, w której Sąd Najwyższy wypowiedział ów pogląd, a które to uchybienia stały się przyczyną uchylenia – na skutek kasacji – zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Rejonowy przyjął, że nieznaną przedmiotu spadku przez uczestników postępowania pozostaje w związku przyczynowym z niedołożeniem przez nich należytej staranności w ustaleniu rzeczywistego stanu majątkowego spadkodawcy, lecz nie wyjaśnił, jakie akty staranności uczestnicy powinni byli podjąć, a nie podjęli, tylko ograniczył się do ogólnikowych stwierdzeń, że uczestnicy powinni ustalić, czy spadkodawca nie miał zadłużenia, ustalić jego stan majątkowy.

Sąd pierwszej instancji w ogóle nie dokonał analizy okoliczności tej sprawy, nie wyjaśnił, w jaki sposób, jego zdaniem, uczestnicy mieli ten stan majątkowy spadkodawcy ustalić oraz dlaczego te czynności które podjęli, w okolicznościach tej sprawy, tj. braku jakichkolwiek kontaktów z ojcem przez ostatnie ponad 20 lat (niemal przez całe ich życie), braku wiedzy o jego ostatnim miejscu zamieszkania, nieutrzymywania kontaktów z rodziną ojca, czego dowodem było niepoinformowanie uczestników o jego śmierci i zorganizowanie pogrzebu bez ich udziału – nie są wystarczające do uznania, że błąd co do przedmiotu spadku, w jakim pozostawali uczestnicy, jest usprawiedliwiony okolicznościami sprawy i do zatwierdzenia uchylenia się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczeń o odrzuceniu spadku.

W uzasadnieniu wspomnianego postanowienia Sąd Najwyższy krytycznie ocenił wymaganie od spadkobiercy „profilaktycznego” odrzucenia spadku, wskazując, że wystarczające jest stwierdzenie, że niezłożenie oświadczenia w terminie nastąpiło pod wpływem błędu prawnie doniosłego. Sąd Okręgowy w składzie rozpoznającym apelację uczestników postępowania stanowisko to podziela.

Ponieważ nie była to sprawa o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku, lecz o stwierdzenie nabycia spadku i mając na uwadze, że w przypadku wyżej wymienionego zatwierdzenia oraz odrzucenia spadku przez uczestników postępowania będzie zachodziła konieczność ustalenia kręgu dalszych spadkobierców, zaskarżone postanowienie, wobec wykazanych wadliwości, należało uchylić, a sprawę przekazać Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania (art. 386§4 w związku z art. 13§2 k.p.c.).

Przy ponownym rozpoznaniu Sąd Rejonowy dokona analizy okoliczności sprawy i w zależności od jej wyniku podejmie stosowne czynności procesowe.